

Η αφήγηση του Γκράτσι για το Όχι:

Έβλεπα τα μάτια του Μεταξά να βουρκώνουν.

Με συγκλονιστική γλαφυρότητα και ευθύτητα αφηγείται στο βιβλίο του ο Εμμανουέλε Γκράτσι, ιταλός πρέσβης στην Αθήνα το 1940, τη συνάντησή του με τον Ιωάννη Μεταξά την ιστορική ημέρα του «Όχι». Εμφανώς φορτισμένος συναισθηματικά και ο ίδιος, ο Γκράτσι αναφέρει την άσχημη ψυχολογική κατάσταση στην οποία περιήλθε ο Μεταξάς αντιλαμβανόμενος ότι ο πόλεμος της Ελλάδας με την Ιταλία ήταν αναπόφευκτος.

«Τα χέρια που κρατούσαν το χαρτί έτρεμαν ελαφρά, και μέσα από τα γυαλιά έβλεπα τα μάτια του να βουρκώνουν όπως συνήθιζε όταν ήταν συγκινημένος» τονίζει χαρακτηριστικά.

«Η ευθύνη του πολέμου αυτού βαρύνει αποκλειστικά την ιταλική κυβέρνηση» υπογραμμίζει στον αμήχανο Γκράτσι ο Μεταξάς, αφότου έχει αναφέρει το ιστορικό «*Alors, c'est la guerre!*»

«Νομίζω ότι δεν υπάρχει άνθρωπος στον κόσμο ο οποίος τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του να μην αισθάνθηκε απέχθεια για το επάγγελμά του» σχολιάζει ο Ιταλός, εκφράζοντας τα συναισθήματά του για το ταπεινωτικό τελεσίγραφο που επέδωσε στη χώρα μας ο Μουσολίνι.

«*Vous êtes les plus forts...*» Δεν ήξερα τι να απαντήσω στα λόγια αυτά και στη βαθιά λύπη που τα δονούσε.

Η συγκλονιστική αφήγηση του Γκράτσι:

"Την καθορισμένη ώρα, 10 περίπου λεπτά πριν από τις 3, ο στρατιωτικός ακόλουθος ο διερμηνέας και εγώ φτάσαμε στην καγκελόπορτα της μικρής Βίλας όπου έμενε ο πρωθυπουργός. Ο comm. De Santo (σ.σ διερμηνέας της ιταλικής πρεσβείας) είπε στον φρουρό να ειδοποιήσει τον πρωθυπουργό ότι ο πρέσβης της Ιταλίας επιθυμούσε να γίνει δεκτός για μία άκρως επείγουσα ανακοίνωση. Ο φρουρός άρχισε να χτυπάει ένα ηλεκτρικό κουδούνι που επικοινωνούσε με το εσωτερικό του σπιτιού αλλά

το υπηρετικό προσωπικό κοιμόταν. Περιμέναμε για μερικά ατελείωτα λεπτά μπροστά στην καγκελόπορτα. μέσα στη βαθιά σιωπή της νύχτας ακουγόταν το γαύγισμα ενός σκύλου. Επιτέλους το κουδούνισμα ξύπνησε τον ίδιο τον Μεταξά ο οποίος έκανε την εμφάνισή του σε μία μικρή πόρτα υπηρεσίας και αναγνωρίζοντας με, διέταξε τον φρουρό να με αφήσει να περάσω. οι δύο συνοδοί μου έμειναν στο δρόμο περιμένοντας με έξω από τον καγκελόπορτα. Ο Μεταξάς είχε φορέσει μια σκούρα μάλλινη ρόμπα από το γιακά της οποίας φαινόταν ένα μετριότατο βαμβακερό νυχτικό. Μού έσφιξε το χέρι, με έβαλε μέσα και με άφησε να περάσω σε ένα μικρό σαλόνι, το συνηθισμένο σαλονάκι μιας μικρής μικροαστικής εξοχικής βίλας. Αυτό το περιβάλλον α λα Guido Gozzano (σ.σ Ιταλός ποιητής), με τα κακόγουστα καλά του πράγματα με έκανε να αναλογιστώ προς στιγμήν με κάποιο μικρότερο χαμόγελο τη Βίλα Τορλόνια. Μόλις καθίσαμε, του είπα ότι η κυβέρνησή μου μού είχε αναθέσει να του κάνω μία άκρως επείγουσα ανακοίνωση και χωρίς άλλα λόγια του έδωσα το κείμενο. Ο Μεταξάς άρχισε να το διαβάζει. Τα χέρια που κρατούσαν το χαρτί έτρεμαν ελαφρά, και μέσα από τα γυαλιά έβλεπα τα μάτια του να βουρκώνουν όπως συνήθιζε όταν ήταν συγκινημένος. Όταν τελείωσε την ανάγνωση με κοίταξε κατά πρόσωπο και μου είπε με φωνή λυπημένη αλλά σταθερή φωνή: «Alors, c'est la guerre!» (λοιπόν έχουμε πόλεμο). Τού απάντησα ότι η ιταλική κυβέρνηση ήλπιζε ότι η ελληνική κυβέρνηση θα δεχόταν τα αιτήματά της και θα άφηνε να περάσουν ελεύθερα τα ιταλικά στρατεύματα τα οποία θα άρχιζαν τις μετακινήσεις τους στις 6 το πρωί. Ο Μεταξάς με ρώτησε τότε πως θα μπορούσα να σκεφτώ ότι ακόμα και αν είχε πρόθεση

να ενδώσει θα του ήταν δυνατόν μέσα σε τρεις ώρες να λάβει τις διαταγές του βασιλιά και να δώσει τις απαραίτητες οδηγίες για την ελεύθερη διέλευση των ιταλικών στρατευμάτων. Χωρίς καμία πεποίθηση, από απλή ευσυνειδησία, αρπάζοντας την τελευταία ελπίδα όπως ο ναυαγός πιάνεται ακόμη και από ένα σανιδάκι, του απάντησα ότι αυτό δεν ήταν καθόλου αδύνατον. Ασφαλώς θα είχε απευθείας τηλεφωνική γραμμή για να επικοινωνεί με τον βασιλιά. Όσο για τις διαταγές προς τα προς τα στρατεύματα θα ήταν αρκετό να διαταχθεί ο αρχιστράτηγος να στείλει με τον ασύρματο εγκύκλιο διαταγή σε όλους τους διοικητές να μην εμποδιστεί η προέλαση των ιταλικών στρατευμάτων. Ο Μεταξάς με ρώτησε τότε αν μπορούσα να καθορίσω τουλάχιστον ποια ήταν τα στρατηγικά σημεία επί του ελληνικού εδάφους που η ιταλική κυβέρνηση θα ήθελε να καταλάβει. Φυσικά αναγκάστηκα να του απαντήσω ότι δεν είχα την παραμικρή ιδέα. Ο Μεταξάς απάντησε: «Vous voyez bien que c' est impossible (βλέπετε λοιπόν πολύ καλά ότι αυτό είναι αδύνατο)». Η ευθύνη του πολέμου αυτού βαρύνει αποκλειστικά την ιταλική κυβέρνηση. Η κυβέρνησή σας ήξερε πολύ καλά ότι η Ελλάδα το μόνο που επιθυμούσε ήταν να παραμείνει ουδέτερη, αλλά και ότι είμαστε αποφασισμένοι να υπερασπιστούμε το εθνικό έδαφος εναντίον οποιουδήποτε». Του απάντησα ενώ σηκωνόμουν ότι ήλπιζα ακόμη ότι θα λάμβανε υπόψη του τη διαβεβαίωση που του δινόταν στη διακοίνωση σύμφωνα με την οποία η ιταλική κυβέρνηση δεν είχε καμία πρόθεση να θίξει την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ελλάδος και ότι θα γνωστοποιούσε στην πρεσβεία πριν από τις 6 ότι η χώρα του δεχόταν τα ιταλικά αιτήματα. Ο Μεταξάς δεν μου απάντησε. Με

συνόδευσε στην έξοδο υπηρεσίας από την οποία είχα μπει πριν από ένα τέταρτο και όταν ήμασταν στο κατώφλι μού είπε: «Vous êtes les plus forts...» (είσαστε οι πιο δυνατοί) χωρίς να αναπτύξει περισσότερο τη σκέψη του, με τη φωνή, αυτή τη φορά, βαθιά αλλοιωμένη. Με τη σειρά μου δεν ήξερα τι να απαντήσω στα λόγια αυτά και στη βαθιά λύπη που τα δονούσε. Νομίζω ότι δεν υπάρχει άνθρωπος στον κόσμο ο οποίος τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του να μην αισθάνθηκε απέχθεια για το επάγγελμά του. Αν στη μακρά σταδιοδρομία μου στην υπηρεσία του κράτους υπήρξε ποτέ μία στιγμή κατά την οποία μίσησα το δικό μου, μία στιγμή κατά την οποία το καθήκον του αξιώματος μου μού φάνηκε σταυρός όχι μόνο θλιβερός αλλά και ταπεινωτικός, η στιγμή αυτή ήταν όταν άκουσα εκείνα τα αποκαρδιωμένα λόγια που πρόφερε αυτός ο ηλικιωμένος άνδρας εκείνος που είχε καταναλώσει ολόκληρη την ζωή αγωνιζόμενος και υποφέροντας για τη χώρα του και τους βασιλείς του και που κατά την υπέρτατη εκείνη στιγμή προτιμούσε να διαλέξει το δρόμο της Θυσίας και όχι το δρόμο της ατίμωσης. Υποκλίθηκα μπροστά του με το βαθύτερο σεβασμό και βγήκα από το σπίτι του".

"(Μού είπαν ότι λίγους μήνες μετά αργότερα μία Ελληνίδα, όταν πήγε να υποβάλει τα συλλυπητήριά της στη χήρα του θέλησε να καθίσει στην πολυθρόνα εκείνη όπου είχα καθίσει τη μοιραία εκείνη νύχτα. Η κυρία Μεταξά συγκράτησε την επισκέπτριά λέγοντάς της "μην κάθεται στην

πολυθρόνα εκείνη, είναι η πολυθρόνα που κάθισε ο Γκράτσι τη νύχτα της κήρυξης του πολέμου)".

Αναδημοσίευση από το βιβλίο «Το ημερολόγιο του Γκράτσι - Η αρχή του τέλους». Εφημερίδα Τα Νέα.

Φωτογραφία Μεταξά - Γκράτσι: ioannismetaxas.gr

Πηγή: <https://www.skai.gr/news/greece/i-afigisi-tou-gkratsi-gia-to-oxi-evlepa-ta-matia-tou-metaksa-na-vourkonoun>